

28 959**Kennismakingsbezoek van een delegatie aan de Nederlandse Antillen****Nr. 1****VERSLAG**

Vastgesteld 3 juni 2003

Een delegatie uit de vaste commissies voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken uit de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft van 17 tot en met 21 maart 2003 op uitnodiging van de Voorzitters van de Staten van de Nederlandse Antillen en van Aruba kennismakingsbezoeken gebracht aan vier eilanden van de Nederlandse Antillen, Curaçao, St. Maarten, Saba en St. Eustatius, voorafgaand aan de tripartite Contactplanbijeenkomst tussen de Nederlandse Antillen, Aruba en Nederland te Aruba.

De delegatie bestond uit de leden De Graaf (delegatieleider; Tweede Kamer, D66), Hofstede (CDA), Roscam Abbing-Bos (VVD) en Tan (PvdA) namens de Eerste Kamer en uit de leden Van As (LPF), Van Gent (Groen-Links), De Grave (VVD), Leerdam (PvdA), Sterk (CDA) en Wolfsen (PvdA) namens de Tweede Kamer. Zij werd begeleid door plaatsvervangend griffier van de Eerste Kamer, Janssen en van de Tweede Kamer, De Gier.

Het programma van het kennismakingsbezoek is gemaakt door de griffie van de Staten van de Nederlandse Antillen. De delegatie dankt in het bijzonder de griffier van de Staten mr. F.M. Hanze en de medewerkers van de griffie, de heer Martina en mevrouw Van der Hansz. De twee laatstgenoemden hebben de Nederlandse delegatie begeleid bij de bezoeken aan de eilanden. Ter informatie is het programma van de kennismakingsbezoeken als bijlage aan het verslag toegevoegd. Van de Contactplanbijeenkomst, die van 24 tot en met 28 maart 2003 te Aruba is gehouden, is de slotverklaring gepubliceerd (Kamerstuk nr. 28 829).

Tenslotte spreekt de delegatie haar erkentelijkheid uit voor de gastvrijheid van en de ontvangst door de Bestuurscolleges en de Eilandsraden van de bezochte eilanden.

De leider van de delegatie,
De Graaf

De plv. leider van de delegatie,
Schuurman

De griffiers van de delegatie,
Janssen
De Gier

Curaçao

Op maandag 17 maart 2003 heeft de delegatie haar opwachting gemaakt bij de Gouverneur van de Nederlandse Antillen, mr. F. Goedgedrag en met hem een aantal thema's besproken waarmee de Nederlands-Antilliaanse regering zich bezighoudt.

Ook voerde zij die dag een gesprek met de Minister-president, mr. E. N. Ys. De heer Ys beklemtoonde het belang van het Contactplan, omdat er geen Koninkrijksparlement bestaat om de Koninkrijksregering te controleren, en de nakoming van de daar gemaakte uitspraken. Wat de financieel-economische situatie betreft zijn vele door het IMF gevraagde maatregelen uitgevoerd. De heer Ys had de indruk dat er politiek gezien ook ruimte bestaat voor een dialoog over een andere structuur. De schuldenpositie van de Nederlandse Antillen is verbeterd en de marktbescherming zal in 2004 geheel zijn beëindigd. De overheids n.v.'s zullen worden verkocht of er wordt gezocht naar strategische partners. Dat is gelukt met de postkantoren die samenwerken met de Canadese PTT en dat zal ook gelden voor de luchtvaart: er is een overeenkomst gesloten tussen Alterra en luchthavenbedrijf Curaçao Airport Holding. Het streven naar privatisering zal onverminderd worden voortgezet. Het beleid lijkt ook vruchten af te werpen; de economie op de Nederlandse Antillen groeit met 3 tot 4 procent per jaar. De vooruitgang geldt ook voor St. Maarten dat zich nu lijkt te herstellen van de schade aangericht door de orkanen in voorgaande jaren.

De armoede, een van de grootste problemen van Curaçao en de andere eilanden van de Antillen, kwam uitgebreid ter sprake. De heer Ys stelde positief te staan tegenover het opstellen van een analyse van de armoedesituatie door de Wereldbank. Ook willen de Nederlandse Antillen United Nations Development Program (UNDP) vragen welke bijdrage dit kan leveren aan de armoedebestrijding op de eilanden.

De samenwerking tussen de drie landen op de terreinen Justitie en Defensie verloopt uitstekend.

Tenslotte ging de heer Ys in op de staatkundige verhoudingen en het streven van het eilandgebied Sint Maarten naar land binnen het Koninkrijk. Het feit dat hierover een referendum op Sint Maarten is gehouden waarin de wenselijkheid van status aparte is uitgesproken, kan niet zomaar worden veronachtzaamd. De eilanden van de Nederlandse Antillen zijn hierover in bespreking, maar er is nog geen gezamenlijk standpunt. De eilanden willen een mogelijke status aparte van St. Maarten bespreken in een rondetafelconferentie die eind 2003 zou moeten worden gehouden. Alle eilandsraden hebben wel een standpunt ingenomen. Ter verklaring van de wens van St. Maarten zei de heer Ys dat een factor van betekenis is dat St. Maarten ligt tussen vele onafhankelijke – voormalig Engelse en Franse – eilanden.

De delegatie heeft ook informele gesprekken gevoerd met het Bestuurscollege en de Eilandsraad van Curaçao, waarin thema's als armoedebestrijding, verslavingszorg, gezondheidszorg, onderwijs en de aanpak van de economische ontwikkeling van Curaçao aan de orde kwamen. De delegatie bracht in dat kader een bezoek aan Fundashon Maneho di Adikshon (Stichting Verslavingszorg), waar zij werd geïnformeerd over ambulante hulp via een bus en hulp door middel van een inlooffaciliteit Dios Yudami.

Zij kreeg vervolgens een toelichting op een integrale aanpak van buurtverbetering in het kader van de stedelijke ontwikkeling van de binnenstad van Willemstad.

Tijdens een rondrit werd de delegatie door de heer Stokkermans geïnformeerd over de economische ontwikkeling van Otrabanda, de privatisering en uitbreiding van het Wereld Handels Centrum en de ontwikkeling van de Cruiseterminal Riffort Village-Molenplein-Brionplein.

In het gebouw van de Stichting Leerplanontwikkeling kreeg de delegatie informatie over de vernieuwingen in het onderwijs die deze stichting ontwikkelt.

Vervolgens heeft de delegatie die dag een rondleiding gekregen bij Landhuis Santa Martha, een sociale werkplaats voor geestelijk gehandicapten. Hier bevinden zich een leerlooierij, een afdeling waar keramische producten worden gemaakt en een timmerwerkplaats; ook legt men zich toe op landbouw en veeteelt. 's Avonds spraken afgevaardigden van de toeristenorganisatie Chata, de pensionado's, VBC en de Kamer van Koophandel met de leden van de delegatie over algemeen economische zaken en de ontwikkeling van het toerisme op Curaçao.

Sint Maarten

Op Sint Maarten sprak de delegatie met de heer Richards, gezaghebber van het eiland en leden van het Bestuurscollege. Thema was onder andere de uitvoering van het rapport-Wijers, maar belangrijkste onderwerp in de besprekingen met het Bestuurscollege en de Eilandsraad van Sint Maarten was de staatkundige toekomst van de Nederlandse Antillen en in het bijzonder de positie van Sint Maarten.

Vooraf mevrouw Sarah Wescott-Williams, lid van het bestuurscollege, verdedigde de wens van Sint Maarten om de status van land binnen het Koninkrijk te krijgen. Hiervoor heeft de bevolking zich tijdens een referendum op 22 juni 2000 uitgesproken. In het verleden zijn ook samenwerkingsvormen voor de Bovenwindse eilanden onderzocht en er is ook een model ontwikkeld. Op de vraag van de Nederlandse delegatie wat de toegevoegde waarde is van de status aparte, antwoordde mevrouw Westcott dat een landsregering zelf beslissingsbevoegdheden heeft bijvoorbeeld ten aanzien van de economische ontwikkeling en de diversificatie daarvan – niet alleen aandacht voor het toerisme – en het afsluiten van geldleningen op de kapitaalmarkt. Een zelfstandige beslissingsbevoegdheid ten aanzien van de economische ontwikkeling is nodig omdat de eilanden zo verschillend van aard zijn. Volgens haar leidt een zelfbeschikkingsrecht van St. Maarten niet tot dubbele bestuurslagen omdat het slechts drie van de 22 zetels in de Staten van de Nederlandse Antillen bezet. Onderwijswetgeving en belastingwetgeving zouden op centraal niveau geregeld moeten worden.

Uit een onderzoek is gebleken dat de status aparte van St. Maarten financieel en organisatorisch haalbaar is. Het Franse gedeelte van Sint Maarten wil een afscheiding van Guadeloupe, het département waarvan het een onderdeel is. De départements d'outre-mer (dom's) kunnen een andere status aanvragen indien zij dat wensen. Mevrouw Wescott erkende dat er een nauwe relatie is tussen Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius. Deze eilanden werken ook veel samen; in een eerder document is vastgelegd hoe de samenwerking zou kunnen worden geformaliseerd in een soort gemenebestconstructie. Over de financiële gevolgen van de status aparte van Sint Maarten voor Saba en Sint Eustatius zou overlegd moeten worden met Nederland: iemand moet de kosten daarvoor dragen. Voor Nederland zou het zelfbeschikkingsrecht van Sint Maarten geen grote gevolgen hebben: de relatie tussen beide landen zou open en transparant zijn en er blijven vormen van samenwerking bestaan. De belangen van Sint Maarten zouden niet ondergesneeuwd raken in de belangen van de Nederlandse Antillen. Op het gebied van rechtspleging zou gebruik moeten worden gemaakt van samenwerkingsvormen. Mevrouw Wescott eindigde haar betoog met de opmerking dat de bestuurlijke inzet de status aparte van het eiland is en niet de onafhankelijkheid.

Ook in het gesprek met leden van de Eilandsraad kwam naar voren dat het Statuut dat vijftig jaar geleden tot stand is gekomen, in een aantal opzichten is achterhaald. De huidige structuur heeft slechts tijdelijk

gewerkt. De vijf eilanden hebben elk hun eigen verantwoordelijkheid en zijn in economisch opzicht elkaars concurrenten. De Nederlandse Antillen vormen niet één land, maar vormen een toevallige eenheid. Bovendien is de staatkundige structuur noch een eenheidsstaat, noch een federatie. De leden verwachtten dat, zodra de staatkundige verhoudingen zijn gewijzigd, vele problemen zijn opgelost.

De Nederlandse delegatie besloot met de toezegging in een bespreking met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op de staatkundige verhoudingen terug te zullen komen.

Saba

Op Saba (± 1500 inwoners) werd de delegatie ontvangen door Gezaghebber Antoine Solagnier, regeringsleider Commissioner Will Johnson, Xavier Blackman en Statenlid Ray Hassell.

In de gesprekken met leden van het Bestuurscollege en de Eilandsraad kwamen de volgende onderwerpen aan de orde:

- Koninkrijksrelaties
- solidariteitsfonds
- binnenlandse veiligheid
- ontwikkelingsrelatie

De regeringsleider benadrukte dat Saba van mening is dat de Koninkrijksrelaties moeten worden herzien. Het wordt tijd het Statuut aan de nieuwe wereldorde aan te passen. Saba heeft al twee maal met verwijzing naar art. 26 van het Statuut de Nederlandse regering om rechtstreeks overleg verzocht, maar tevergeefs. Vervolgens heeft Saba zich tot de dekoloniatiecommissie van de VN gewend. Mochten de Nederlandse Antillen uiteenvallen, dan geeft Saba de voorkeur aan een relatie met Nederland zoals het Verenigd Koninkrijk die kent met zijn voormalige Caribische koloniën (zogenaamde Crown Dependency, waarbij ieder eiland zijn eigen bestuur en gouverneur heeft). Ook zouden andere mogelijkheden van dekolonialisatie buiten het Statuut bekeken moeten worden. De Koninkrijkstaken zouden moeten blijven bestaan op het gebied van sociale zaken, volksgezondheid en justitie. Saba ervaart de dubbele bestuurslaag als onnodig. Als de goodwill aanwezig is, kunnen regelingen onderling getroffen worden en kan Nederland geld rechtstreeks op de begroting identificeren voor de verschillende eilanden. De Nederlandse delegatie concludeerde dat het duidelijk is dat over een nieuwe structuur met een andere verhouding tot Nederland en andere onderlinge verhoudingen moet worden nagedacht, waarbij ook de belangen van Nederland moeten worden betrokken.

Wat het Solidariteitsfonds betreft werd door de delegatieleden gewezen op de activiteiten van de commissie-Havermans, wier werkzaamheden bijna zijn voltooid. Naar verwachting zal de commissie met voorstellen komen voor de kwantificering van het Solidariteitsfonds.

Saba is een klein eiland dat over weinig financiële middelen voor beveiliging beschikt. Wel kan de haven 's avonds worden afgesloten. Het is blij met het functioneren van de kustwacht, die nu ook wordt ingezet om illegale visvangst te bestrijden.

Na een rondrit over het eiland bracht de delegatie een bezoek aan de inmiddels vier jaar geleden door een orkaan zwaar beschadigde pier en haven. Juist voor de economie van het eiland is een goede bereikbare haven van groot belang. Doordat Nederland het herstel onder de reguliere ontwikkelingssamenwerkingsmiddelen heeft geplaatst, is er tot op heden nog geen aanvang met de reparaties gemaakt door verschil van inzicht

over budget en offertes. Saba wees erop dat minister Remkes wel tijdens zijn recente bezoek heeft toegezegd deze bureaucratische problemen te laten onderzoeken.

Sint Eustatius

Op Sint Eustatius (± 3000 inwoners) sprak de delegatie na een wandeling langs een aantal historische gebouwen met Gezaghebber Eugene Abdul en leden van de Eilandsraad en het Bestuurscollege. Onderwerpen van gesprek waren onder meer de nieuwe waterfabriek, het geplande waterdistributienetwerk, volksgezondheid en de Koninkrijksrelaties.

Het BNP per hoofd van de bevolking is op St. Eustatius door de olieterminal weliswaar het hoogste van de kleinere eilanden, maar het is geen welvarend eiland. Vooral de achterstand ten opzichte van de grotere eilanden is vrij groot. Het eiland heeft problemen met de aanleg van wegen en heeft als enige Nederlands-Antilliaans eiland geen eigen waterdistributienetwerk. Een tijdelijke oplossing is gevonden door het inzetten van 2 watertrucks. Het plan voor een distributienetwerk is door staatssecretaris De Vries als te ambitieus bestempeld, minister Remkes heeft inmiddels toegezegd een en ander te zullen bekijken. Een groot obstakel voor de aanpak van de problemen ziet St. Eustatius in het verbod op grond van het Statuut, zelf leningen aan te gaan. Indien via de Bank Nederlandse Antillen de financiële problemen niet zijn op te lossen, dan zou dat rechtstreeks met Nederland moeten kunnen worden opgenomen. Aan het verbeteren van de gezondheidszorg is al wel veel gedaan. Het eiland kent een groeiende werkloosheid van 6 – 10%, ook is er een tekort aan huizen. Er is geen sprake van een echt sociaal beleid, wel worden mensen op kleine schaal geholpen.

Ook St. Eustatius heeft problemen met de centrale regering in Willemstad en heeft behoefte aan rechtstreeks contact met Nederland. Indien Curaçao en Sint Maarten mochten besluiten tot de status aparte, dan geeft het er de voorkeur aan naar Engels voorbeeld een «Kroon eiland», of een soort gemeente van Nederland te worden. Met zo weinig inwoners zal het eiland altijd financiële hulp van Nederland nodig hebben.

De delegatie had ook een gesprek met leden van de St. Eustatius Business Association Steba. Ook daarbij bleek dat er sprake is van groeiende werkloosheid en dat het verkrijgen van kapitaal en het aantrekken van buitenlandse investeerders problemen opleveren. Zakenlieden zouden zelf kapitaal voor investeringen op de kapitaalmarkt tegen lagere rente moeten kunnen lenen en niet via de centrale regering, zo betoogde Steba. Een toeristische attractie van het eiland waarin al veel is geïnvesteerd door de managers, vormen duikcursussen.

De St. Eustatius National Parks Foundation Stenapa, tenslotte, lichtte de delegatie in over haar activiteiten. De stichting beheert met behulp van vrijwilligers twee nationale parken. De slapende vulkaan van St. Eustatius is als eerste door Habitat tot nationaal park bestempeld. Met name voor eco-toeristen zijn beide parken zeer aantrekkelijk. Via entreegelden, subsidies en particuliere giften wordt de stichting bekostigd. De directeur wees nog op het grote gevaar voor het milieu dat de vuilnisbelt vormt. Deze dreigt in zee af te glijden.

PROGRAMMA

Kennismaking en bezichtiging van de eilanden van de Nederlandse Antillen

Zondag 16 maart 2003

17.35 uur: Aankomst te Willemstad vlucht KL-753
Verblijf: Avila Beach Hotel
Transfer per bus naar hotel

Maandag 17 maart 2003

Bezoek aan het eilandgebied Curaçao:

10.00 uur: Vertrek van de bus
10.30 uur: Opwachting bij Z.E. de Gouverneur van de Nederlandse Antillen mr. F. Goedgedrag
Plaats: Fort Amsterdam 1
11.30 uur: Opwachting bij de Minister-President mr. E.N. Ys
12.30 uur: Transfer naar hotel
17.30 uur: Informele borrel

Dinsdag 17 maart 2003

Bezoek aan eilandengebied Curaçao:

08.30 uur: Vertrek van de bus
09.00 uur: Ontmoeting met de leden van het Bestuurscollege en de Eilandsraad
Plaats: vergaderzaal van de eilandsraad
10.00 uur: Einde bijeenkomst
10.15 uur: Fundashon Maneho di Adikshon (Stichting Verslavingszorg)
Informatie over ambulante hulp – Bus «Liber» en van de inloophfaciliteit «Dios Yudami» in de Concordiastraat
10.45 uur: Buurt St. Jago: integrale aanpak in het kader van de stedelijke ontwikkeling van de binnenstad, waarin prioriteit wordt gegeven aan buurtverbetering
11.15 uur: Rondrit Ontwikkeling van Otrabanda; resultaten van een geplande aanpak voor economische ontwikkeling: Cruise terminal-Riffort Village-Molenplein-Brionplein
11.30 uur: Einde bezoek
11.45 uur: Fundashon Material pa Skol (Stichting Leermiddelenontwikkeling): Informatie over onderwijsvernieuwingen
12.15 uur: Einde bezoek
13.00 uur: Lunch en rondleiding bij Landhuis Santa Martha: Sociale werkplaats voor geestelijk gehandicapten-
Leerlooierij-LandbouwVeeteelt
14.30 uur: Einde programma
19.00–
21.00 uur: Receptie en diner bij Nederlandse vertegenwoordiging

Woensdag 19 maart 2003

Bezoek aan het eilandgebied Sint Maarten:»

08.30 uur: Vertrek per bus naar airport

09.40 uur: Vertrek delegaties naar Sint Maarten vlucht K 8–1101
11.10 uur: Aankomst op Sint Maarten
12.30 uur: Lunch Restaurant Antoine
14.30 uur: Ontmoeting met leden van het Bestuurscollege
15.30 uur: Ontmoeting met leden van de Eilandsraad
Overnachten in Holland House Hotel

Donderdag 20 maart 2003

Bezoek aan het eilandgebied Saba:

07.30 uur: Vertrek naar Saba vlucht WM405
08.40 uur: Aankomst te Saba
09.15 uur: Ontbijt Scout Place
10.00 uur: Ontmoeting met leden van het Bestuurscollege en de Eilandsraad van het eilandgebied Saba
12.30 uur: Lunch bij Campus Corner
15.00 uur: Rondrit over het eiland
Aansluitend «Happy Hour»
Overnachten in Queen's Garden en The Gate House

Vrijdag 21 maart 2003

10.50 uur: Vertrek van Saba naar St. Eustatius
11.00 uur: Aankomst op Sint Eustatius vlucht WM-511
Bezoek aan het eilandgebied Sint Eustatius:
Ontmoeting met leden van het Bestuurscollege en de Eilandsraad van het Eilandgebied Sint Eustatius
Lunch
Rondrit over het eiland
16.45 uur: Vertrek van Sint Eustatius naar Sint Maarten vlucht WM-539
20.20 uur: Vertrek naar Curaçao vlucht K8–1108
21.50 uur: Aankomst op Curaçao
Transfer naar Avila Beach Hotel

Zondag 22 maart 2003

21.00 uur: Vertrek naar Aruba i.v.m. Contactplan